

УДК 371.3

Эрдолатов С.С.

Эл аралык Ататүрк-Алатоо университети

**ОКУТУУ ПРОЦЕССИНДЕ МААЛЫМАТТЫК ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ
КОЛДОНУУНУН БАГЫТТАРЫ**

В статье подробно рассматриваются основные понятия использования новых информационных технологий в образовательном процессе.

In this article explained by detail about information technologies and using of them in education processes.

Маалыматтык технологиялар коомдун ар кандай тармактарында активдүү колдонулууда. Республикабыздын жогорку техникалык окуу жайларында маалыматтык технологияларды пайдалануу окуу процессин жакшыртуу, коомдун талабына ылайыктуу адистерди даярдоо, жаңыланган билимдерге ээ болуу максатын көздөйт. Алар аркылуу илимий изилдөө иштери, дүйнөлүк маалымат алмашуу системасын жакшыртуу аракеттери, профессионалдык билим берүү системасын реформалаштыруу жана компьютерлештирүү багыттары ишке ашырылууда.

Айрыкча, интернет булактары инсандар үчүн ар тараптуу маалыматтарды алууга мүмкүнчүлүк түзүп олтурат. Мындай мүмкүнчүлүктөн билим берүү системасы да куру калган жок. Билим берүү системасында компьютердик технологиянын колдонулушу күндөн-күнгө өрчүп баратат. Бирок мындай жаңылыктар өлкөбүздүн бардык аймактарын толук камтыды деп айтууга али эрте.

Окутуу процессинин мазмуну - дидактиканын негизги маселелеринин бири. Окутуу процессинин мазмуну кимге, кандай көлөмдөгү билимди, кандай деңгээлде берүү керектигин аныктайт. Демек, тигил же бул окуу мекемеси үчүн окутуу процессинин мазмуну болуп алдын-ала бекитилген билимдин, билгичтиктин жана көндүмдөрдүн системасы эсептелет. Окутуу процессинин мазмуну студенттердин ар тараптан өнүгүшүнө, алардын ойлонуу, ой жүгүртүү ишмердүүлүгүнө жана өз алдынча эмгектенүүсүнө шарт түзүүсү зарыл.

Жогорку окуу жайларындагы жүрүп жаткан компьютерлештирүүдөн соң, кафедраларда студенттердин иштерине көзөмөл жүргүзүү, маалымат ресурстарын бөлүштүрүү, кафедрага тийиштүү болгон предметтер боюнча окутуунун эффективдүүлүгүн жогорулатуу жана маалыматтык технологияларды окуу процессинде пайдалануу боюнча улам жаңы проблемалар пайда болууда.

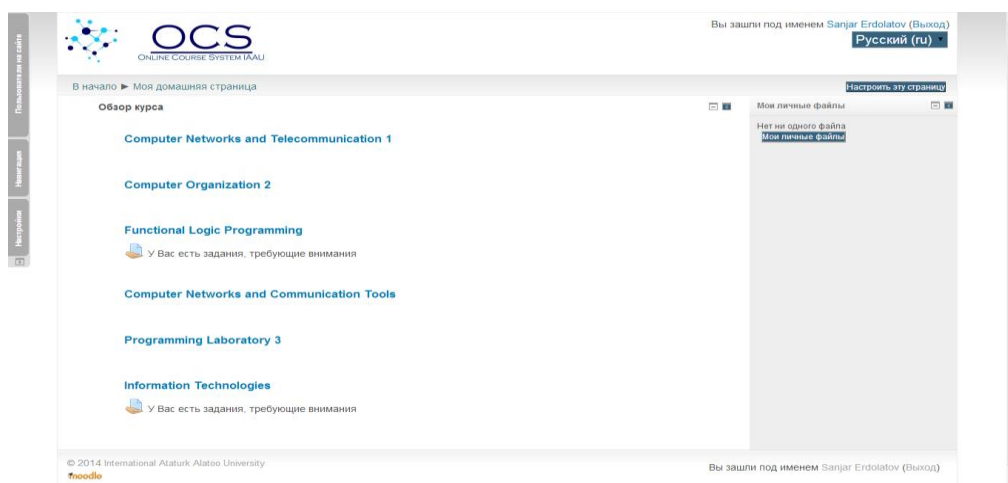
Жогоруда белгиленгендей, окуу жайдын бардык адистиктери боюнча окуу процессинде маалыматтык технологияларды пайдалануу азырынча тийиштүү көрсөткүчкө жетише элек. Мындай абал кафедралардын лабораториялык иштери боюнча фондуларынын жоктугунан, предметтер боюнча студенттерди окутууда окутуунун тийиштүү программалык камсыздоолорунун жетишсиздигинен, окутуучулардын компьютерде иштөө, пайдалануу мүмкүнчүлүктөрүнүн жана көндүмдөрдүн жоктугунан ж.б. пайда болууда.

Окутуу процессинде маалыматтык технологияларды колдонуунун багыттары деп аталгандыктан, «Объектив технологиясы - ObjectIF technology», «Мудл электрондук окутуу каражаты - (Moodle-Modular Object-Oriented Dynamic Learning Environment)» сыяктуу маалыматтык технологиялар техникалык багытта окуган студенттердин билим сапатын өркүндөтүүдө колдонулат.

Объектив технологиясы каражаттары 2006-жылдын аяк чендеринде иштелип чыгып, 2007-жылдын соңунда германиялык окумуштуулар командасы тарабынан программа түзүүдө графикалык анализдерди жасоодо оңой жана таасирдүү болушун көрсөтөт.

Мудл (Moodle - Modular Object-Oriented Dynamic Learning Environment) деген англис тилинен которгондо Модулдук Объект-Ориенттик Динамикалык Үйрөнүү Чөйрөсү деп аталып, көбүнчө программа жасаган студенттерге жана педагогикалык тармакта иштегендерге пайдалуу болуп эсептелет. Негизинен, Мудл электрондук окутуу каражаты 1990-жылдары Куртин технологиялык университетинде түзүлүп баштаган.

Мудл электрондук окутуу каражаттары виртуалдык окутуу чөйрөсү деп аталат. Бул окутуу каражаттары дүйнөдө популярдуу болуп динамикалык онлайн веб сайты студенттер үчүн колдонууга берилген. Аны иштетүү үчүн Веб серверге курулуусу керек же болбосо мугалимдин жеке компьютерине курулуп, андан дагы профессионалдуу болуусу үчүн анда веб хостинг компаниясына курулганда иштеп баштайт.

1-сүрөт. Мудл электрондук окутуу каражаты.

Мудл, негизинен, электрондук окутуу каражаты жана студенттерге дисциплиналарды, бааларды, үй тапшырмаларын, кыскача экзамендерди өткөрүүгө, дискуссия, форум жана башка нерселерди жасоого мүмкүнчүлүктөрү болот. Мудл ачык коддору менен “бул” деген коддорун университеттин же мугалимдердин каалоосуна жараша өзгөртүүгө мүмкүнчүлүк түзүлөт. Мудл электрондук окутуу системасын акысыз компьютерге жүктөп алууга жана колдонууга мүмкүнчүлүк бар жана ошондой эле лицензия алууну талап кылбайт.

Мудл электрондук окутуу системасын Америка кошмо штатында 6000 университет колдонуп келе жатат. Мисалга алсак, Охайо университети, Нью-Йорк университети, Канада университети, Жаңы Зеландия техникалык университети, Атабаска университети жана ошондой эле Европанын Испания, Германия сыяктуу мамлекеттери дагы колдонуп келишет.

Ошондой эле Мудл электрондук окутуу каражаты мектептерде дагы колдонууга мүмкүнчүлүктөрү бар, окуучулар форум, чат (онлайн сүйлөшүү, пикир алмашуу) жана вики сыяктуу мүмкүнчүлүктөрүнө аябай кызыгышат. Ошондой эле үй тапшырмаларын, окутуучу берген көнүгүүлөрдү жасап келүүгө мүмкүнчүлүк түзүлөт.

Мудл электрондук окутуу каражатын төмөнкүлөр колдоно алат:

1. Университеттер.
2. Лицейлер.
3. Башталгыч мектептер.
4. Мамлекеттик ишканалар.
5. Ден соолук борборлору.

6. Аскердик курулуштар.
7. Аба жолдору.
8. Жеке үйрөнүүчүлөр.

Мудл электрондук окутуу каражатынын негизги өзгөчөлүктөрү төмөнкүдөй:

1. Иш аракеттер (математикалык жана сөз табуу оюндары).
2. Булактардын түрлөрү.
3. Суроолордун түрлөрү (тест, туура, ката жана толтуруу түрүндө).
4. Маалымат киргизүү (маалыматтар базасы).
5. Графикалык темалар.
6. Колдонуучу методдору (колдонуу үчүн сыр сөз жазуу түрүндө).
7. Сабакты алуу методдору.
8. Фильтрлөө.

Мудл электрондук окутуу каражаты дистанттык окутуу каражаты катары дагы колдонулат. Маселен, Д.М.Ажыбаев “Маалыматтык каражаттардын жардамы менен студенттердин таанып билүү ишмердүүлүгүнүн өнүгүшү” аттуу илимий диссертациясын коргогон. Изилдөөчүнүн максаты жаңы маалыматтык технологиялык каражаттарды колдонуу менен келечектеги информатика жана математика окутуучуларынын таанып-билүү ишмердүүлүгүнүн өнүгүшүнүн педогогикалык шарттарын иштеп чыгуу болгон.

Кыргызстандын жогорку окуу жайлары дистанттык билим берүүнүн айрым бир элементтерин колдонуп келишет. Изилдөөчүлөр дистанттык билим берүүнү мамлекеттик деңгээлде өнүктүрүү багытындагы укуктук негиздердин жоктугун белгилешет. Теориялык изилдөөнүн натыйжасында жана топтолгон тажрыйбаларга ылайык, дистанттык билим берүүнүн жетишкен жана жетишпеген жактары аныкталган.

Дистанттык билим берүүдө дүйнөлүк стандарт деп эсептелген Moodle программасы колдонулуп келет, бул программанын негизинде студент өзүнө ыңгайлуу учурду тандап алуунун негизинде окуусун жүргүзөт. Moodle программасынын негизинде иш алып баруу С.Нааматов атындагы Нарын мамлекеттик университетинде 2010-жылдан бери колго алынууда.

Эми технология деген түшүнүктү талдап көрсөк:

“Педагогикалык технология” түшүнүгү традициялуу педагогикага жаңыдан эле киргени менен, азыркы күндө көпчүлүктүн колдоосуна ээ болуп, мазмуну теориялык жактан талданып, жалпыланып, ошол эле учурда практикалык колдонулушу да ар тараптан изилдөөгө алынууда. Технология түшүнүгү педагогикага өндүрүштөн, өндүрүштүк технологиядан кирген. Анын мазмунун жөнөкөйлөтүп айтсак, төмөнкүчө.

Окутуу технологиясы – окутуунун максатына жетүү үчүн тандалып алынган методдорду, ыкмаларды, каражаттарды, уюштуруу формаларын окуучуларга билим, таалим-тарбия берүүдө жана өнүктүрүүдө колдонуунун натыйжалуу жолу. Мындай жолдордун түрү өтө көп болгондуктан, көпчүлүк учурда окутуунун технологиялары же педагогикалык технологиялар деп айтылат. Мында алгачкы чийки зат (сырьё) – окуучу. Сырьёну иштетүү – окутуу процессин уюштуруу. Продукт – тийиштүү билимге ээ болгон, таалим-тарбия алган, дене жана акыл-эс жагынан өнүккөн окуучу, башкача айтканда, мектептин бүтүрүүчүсү.

Педагогикалык технология өзүнүн мазмунуна окутуу технологиясынан башка дагы атайын технологияларды камтыйт. Алардын катарына билим берүүнүн максатын, мазмунун жана окутуу принциптерин аныктоо, окутуу программаларын, окуу китептерин түзүү технологияларын кошууга болот.

Мектептин түрүнө, класстын баскычтык деңгээлине, окуучулардын курактык өзгөчөлүктөрүнө, окулуучу ар кандай предметтердин мазмунуна, окуу жайынын

материалдык-техникалык базасына, мугалимдердин өздөрүнүн теориялык жана кесиптик даярдыгына, окуу жайында түзүлгөн шарттарга жараша окутуунун ар кандай технологиялары иштелип чыгат, колдонулат жана жалпыга таратылат.

Акыркы учурда дидактикалык технология жөнүндө көп сөз болгону менен, ал технологияны иштеп чыгуунун механизми, башкача айтканда, окутуу технологиясын түзүүнүн технологиясы жөнүндө көп сөз айтылбайт. Биздин оюбузча, дидактиканын ток эгер жери мына ушунда.

Окутуу технологиясын иштеп чыгуунун мазмуну бири-бири менен тыгыз байланышта болгон эки элементтен турат:

- а) окутуунун билим берүүчүлүк (дидактикалык) максатын аныктоо;
- б) максатка жетүүнү камсыз кылуучу дидактикалык процесстерди түзүү.

Окутуу технологиясы, негизинен, окутууну уюштуруу, анын натыйжалуулугун жогорулатуу максатын көздөйт. Азыркы учурда аларды жаңы технология, маалыматтык технология, окутуунун интерактивдүү методу жана формасы деп атап жүрүшөт.

Маалыматтык технология түшүнүгү өзүнүн мазмунуна төмөнкү компоненттерди камтыйт: маалыматты түзүү; аларды сактоо жана аралыкка берүү; маалыматты кабыл алуу; маалыматты сактоо жана керектөө талабына ылайык аларды кайра иштетүү; маалыматты пайдалануу ж.б.

Компьютердик технология – маалыматтык технологияны компьютердик техниканы колдонуп ишке ашыруу, ар кандай коммуникацияларды пайдалануу.

Окутуу технологиясы – билим берүүнүн максатына жетүүнүн методу, каражаты, уюштуруу формасы жана шарттары, жыйынтыктоо, баалоо, коррекциялоо сыяктуу элементтерди өз ичине камтыйт.

Адабияттар:

1. Ажыбаев, Д.М. Особенности образовательной среды организации электронного обучения Moodle. //Высшее образование в Кыргызской Республике. –Бишкек, 2010. –С. 32-35.
2. Анисимов А.М. Работа в системе дистанционного обучения Moodle. Учебное пособие. –Харьков, 2008. –С. 275.
3. Ибраев, А.Д. Студенттердин өз алдынча ишмердүүлүк системасында Кыргызстандын жогорку окуу жайларындагы жаңы маалыматтык жана Web технологияны колдонуу абалы [Текст] /А.Д.Ибраев, М.К.Семетов //Вестник КАУ им. К.И.Скрябина. –Бишкек, 2007, № 1 (7). –С. 394-397.
4. Исмаилова Г.Д. Азыркы табият таануунун концепциялары курсун окутуу технологиялары. //Эл агартуу № 7-8, Б.,2011. -54-59 бб.
5. Мамбетакунов Э. Физиканы окутуу теориясы жана практикасы. – Бишкек, 2004. – 490 б.
6. Махмутов М.И. Проблемное обучение. Основные вопросы теории. – М.: Педагогика, 1975. –С. 368.